

**สภาพปัญหาการดำเนินโครงการสำรวจความต้องการของ
ชุมชน: กรณีศึกษาชุมชนแม่คำมี อำเภอเมือง จังหวัดแพร่**
The problems survey need of community: Case study
Meakhammee community, Meakhammee subdistrict,
Mueng district, Phrae province

เฉลิมพันธ์ แก้วกันทะ^{1*} และ พณินทรา ธีรานนท์¹

Chaloemphan Kaewkanta^{1*} and Phanintra Teeranont¹

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) วิเคราะห์สภาพปัญหาในการดำเนินโครงการสำรวจความต้องการของชุมชน: กรณีศึกษาชุมชนแม่คำมี ตำบลแม่คำมี อำเภอเมือง จังหวัดแพร่ 2) กำหนดทิศทางและการดำเนินงาน การประเมินผลของโครงการสำรวจความต้องการของชุมชน และการบริหารจัดการโครงการที่สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน โดยมุ่งเน้นการดำเนินโครงการให้เป็นไปตามแผนงาน ผู้วิจัยดำเนินการวิจัยเชิงสำรวจด้วยการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยความคิดเห็นจากอาจารย์ เจ้าหน้าที่ ผู้นำชุมชน และบุคลากรในโรงเรียนบ้านวังช้าง (ธีรราษฎร์รังสฤษดิ์) ในชุมชนแม่คำมี อำเภอเมือง จังหวัดแพร่ แบบสอบถามสร้างขึ้นจากแนวคิด PDCA

ผลการวิจัยพบว่า สภาพปัญหาในการดำเนินโครงการนี้ ได้แก่ การประชุมและการวางแผนการดำเนินงานยังไม่เป็นไปตามที่กำหนด ระยะเวลาในการดำเนินงานไม่เพียงพอการบริหารจัดการการวางแผนด้านงบประมาณที่ใช้จ่ายในโครงการยังไม่สามารถควบคุมได้ การติดตามและการดำเนินงานกับพื้นที่ไม่ต่อเนื่อง และผลจากการวิจัยยังพบอีกด้วยว่าโครงการทำให้เกิดการมีส่วนร่วมของผู้ดำเนินโครงการ อาจารย์ เจ้าหน้าที่ ผู้นำชุมชน และบุคลากรในสถานศึกษา ทั้งในขั้นตอนการวางแผน การลงมือปฏิบัติ การประเมินผล

¹ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

¹ School of Liberal Arts, University of Phayao, Phayao, Thailand 56000

* Corresponding author e-mail: chaloemphan2534@gmail.com

ในการกำหนดทิศทางการดำเนินงาน ควรมีการประชุมและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันอย่างต่อเนื่อง มีการตั้งเป้าหมายของการดำเนินงานที่ชัดเจนมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้แล้ว คณะศิลปศาสตร์ได้นำผลการวิเคราะห์สภาพปัญหาและข้อสังเกตในการดำเนินโครงการจากการวิจัยนี้ ไปปฏิบัติต่อในโครงการอื่น ๆ

คำสำคัญ: การดำเนินโครงการ, การประเมินผล, การมีส่วนร่วม

Abstract

The purposes of this research were: 1) to analyze the problems of community needs survey: a case study of Meakhammee community, Meakhammee sub district, Muang district, Phare province, and 2) to determine directions and process of evaluation of community needs survey project and management of other projects related to community needs focused on the progress of operational plans. In this survey research, the researcher collected data using a questionnaire answered by teachers, staff, leaders and academics in Banwanhchang School (Teerarojirangsarit) in Meakhammee community, Muang district, Phare province. The questionnaire was created according to the concept of PDCA.

The findings were as follows: the problems in the progress such as planning and meeting were not able to be as the set process principle, the project duration was not enough, the budget management during the project was uncontrolled, and the follow-up progress was discontinuous. However, the findings also revealed that all the participants: teachers, staff, leaders and academics got engaged with every method including planning, performing, and evaluating during the projects. In determining the direction of operations, there should be continuous meetings and sharing idea. The purpose should be more clearer. Besides, School of Liberal Arts, University of Phayao, has also brought the analysis result of the problems and comments of this research to do with other projects.

Keywords: Progressive, Evaluation, Participation

บทนำ

โดยทั่วไปแล้วภาวะกิจทางการบริหารจัดการที่สำคัญ ๆ ประกอบด้วย การวางแผน การดำเนินงาน การจัดองค์การ และการประเมินผลโครงการ การวางแผนการดำเนินงานและการประเมินผลโครงการถือได้ว่ามีความสำคัญ เป็นอันดับแรก แต่เป็นขั้นตอนแรกที่ถูกกละเลยมามากที่สุด (ทวีศักดิ์ สุทกวาทิน, 2542) คณะศิลปศาสตรมหาวิทยาลัยพะเยา ตระหนักถึงผลการวิจัยดังกล่าว จึงได้มีการวางแผนเพื่อลดปัญหาต่าง ๆ ที่ถูกกละเลยมานาน พัฒนารูปแบบการดำเนินงาน การวางแผนโครงการให้มีความรอบคอบและรัดกุม โดยอาศัยหลักการบริหารจัดการงานและการดำเนินโครงการตามวงจรคุณภาพทั้ง 4 กระบวนการ เริ่มตั้งแต่กระบวนการและขั้นตอนการวางแผน (Plan) การดำเนินงานหรือการลงมือปฏิบัติ (Do) การตรวจสอบ (Check) และการปรับปรุงแก้ไข (Act) (ปราณี ช่วยชัย, 2555)

คณะศิลปศาสตรมหาวิทยาลัยพะเยา ได้มีการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการประจำปี พบว่า สภาพปัญหาหลักที่สำคัญ คือ การวางแผนของโครงการที่ยังไม่รัดกุมและชัดเจนเท่าที่ควรสอดคล้องกับผลการวิจัยข้างต้น ปัญหารองลงมาคือ ระยะเวลาในการดำเนินงานที่สั้น ดังนั้นจึงต้องมีการพัฒนาและเลือกหาวิธีการที่จะแก้ไขสภาพปัญหาเหล่านี้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยการให้หลักการของวงจรควบคุมคุณภาพ กล่าวคือ การบริหารงานด้วยระบบวงจรคุณภาพ จัดเป็นกิจกรรมการปรับปรุงและการควบคุมที่ประกอบด้วย การวางแผน การนำไปปฏิบัติ การตรวจสอบ และการปฏิบัติการแก้ไข โดยการวางแผน การนำแผนที่วางไว้มาปฏิบัติ ตรวจสอบผลลัพธ์ที่ได้ และถ้าผลลัพธ์ไม่ได้ตามที่คาดหวังไว้ จะมีการทบทวนแผนการเริ่มต้นใหม่อีกครั้งหนึ่ง และการแก้ไขซ้ำอีกตามแนวคิดของฮิโตชิ (พิชญ์ณัฏฐา งามมีศรี, 2543)

คณะศิลปศาสตรได้สร้างโครงการตอบสนองปณิธานมหาวิทยาลัยพะเยา “ปัญญาเพื่อความเข้มแข็งของชุมชน” (ทิศทางและการดำเนินนโยบายมหาวิทยาลัยพะเยา พ.ศ. 2558–2561, 2557) ด้วยการลงพื้นที่ 1 คณะ 1 โมเดล ตามพื้นที่ที่ได้รับมอบนโยบายจากมหาวิทยาลัยในปีที่ผ่านมา ๆ มา มีการวิเคราะห์สภาพปัญหาของการลงพื้นที่ (ประยงค์ จันทระแดง, 2557) พบว่า ชุมชนช้า และรู้สึกว่าจะยังไม่ได้ได้รับประโยชน์จากการดำเนินโครงการอย่างแท้จริง ทั้งนี้สาเหตุหนึ่ง คือ การขาดการสำรวจความต้องการของชุมชนก่อนวางแผนและลงมือปฏิบัติ คณะศิลปศาสตร จึงได้นำผลการวิเคราะห์ดังกล่าวมาพัฒนางานในชุมชนแม่คำมี เป็นที่แรก โดยดำเนินการสำรวจความต้องการของชุมชน คือ โรงเรียนบ้านวังช้าง (ธีรราชวรรังสฤษฎ์) เป็นแห่งแรก ผู้วิจัยเห็นว่าการสำรวจความต้องการของชุมชนนี้เป็นการดำเนินงานขั้นต้นที่ไม่เคย

ทำมาก่อน เนื่องจากชุมชนนี้เป็นชุมชนต้นแบบการดำเนินโครงการนิทานเพื่อพัฒนาคุณภาพของเด็กประถม ดังนั้นจึงได้นำแนวคิด PDCA มาวิเคราะห์สภาพปัญหาในการดำเนินงานสำรวจความต้องการของชุมชนแม่คำมี อำเภอเมือง จังหวัดแพร่ เพื่อจะได้นำผลการวิจัยไปพัฒนาวิธีการสำรวจความต้องการของชุมชนก่อนจะคิดแผนงาน ทำให้การคิดและดำเนินแผนงานตามความต้องการของชุมชนมีประสิทธิภาพมากขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์สภาพปัญหาและการดำเนินงานของโครงการสำรวจความต้องการของชุมชนโรงเรียนบ้านวังช้าง (ธีรราษฎร์รังสฤษฏ์) ชุมชนแม่คำมี ตำบลแม่คำมี อำเภอเมือง จังหวัดแพร่
2. เพื่อกำหนดทิศทางการดำเนินการประเมินผลของโครงการสำรวจความต้องการของชุมชนโรงเรียนบ้านวังช้าง (ธีรราษฎร์รังสฤษฏ์) ชุมชนแม่คำมี ตำบลแม่คำมี อำเภอเมือง จังหวัดแพร่

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

กำหนดทิศทางการดำเนินงานให้เป็นไปตามความต้องการของชุมชนได้อย่างมีระบบและมีประสิทธิภาพและนำไปเป็นโมเดลก่อนการคิดงานอื่น ๆ

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มุ่งวิเคราะห์สภาพปัญหาในการดำเนินโครงการสำรวจความต้องการของชุมชน อุปสรรคในการดำเนินงาน ข้อเสนอแนะต่าง ๆ ที่เพิ่มเติมสำหรับการพัฒนาและปรับปรุงรูปแบบของการดำเนินโครงการ

กลุ่มประชากร/กลุ่มตัวอย่าง

ผู้ที่มีส่วนร่วมในการดำเนินโครงการสำรวจความต้องการของชุมชน: กรณีศึกษาพื้นที่ชุมชนแม่คำมี ตำบลแม่คำมี อำเภอเมือง จังหวัดแพร่ ได้แก่ รองคณบดีฝ่ายวิจัย 1 คน รองคณบดีฝ่ายบริการวิชาการ 1 คน และ ผู้ช่วยคณบดีฝ่ายกิจการนิสิตอีก 1 คน รวมถึงอาจารย์ที่รับผิดชอบโครงการในพื้นที่ชุมชนแม่คำมี จำนวน 2 คน ผู้บริหารโรงเรียนและครูในโรงเรียนบ้านวังช้าง (ธีรราษฎร์รังสฤษฏ์) จำนวน 2 คน และเจ้าหน้าที่ที่ประสานงานจำนวน 2 คน รวมทั้งสิ้นจำนวน 9 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม แบ่งเป็น 3 ตอนคือ

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามข้อมูลทั่วไปและข้อมูลของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา และตำแหน่งงาน/บทบาทหน้าที่

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามการดำเนินโครงการโดยใช้หลักการและกระบวนการ PDCA 4 ขั้นตอน ได้แก่ ด้านการวางแผน (Plan) การดำเนินงานและการปฏิบัติ (Do) การตรวจสอบ (Check) และด้านการนำเสนอแนวทางการปรับปรุง (Act)

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามปลายเปิด สอบถามข้อเสนอแนะเพิ่มเติม เพื่อการพัฒนาและปรับปรุงการดำเนินโครงการสำรวจความต้องการของชุมชน

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยใช้การแจกแบบสอบถามให้แก่กลุ่มประชากร พร้อมทั้งให้กลุ่มประชากร ส่งแบบสอบถามกลับคืน จำนวน 9 ชุด รวมถึงการให้กลุ่มประชากร ตอบแบบสอบถามปลายเปิด เนื่องจากจำนวนประชากรมีน้อย และการสัมภาษณ์โดยตรงกับกลุ่มประชากรเพื่อได้มาซึ่งข้อมูลการดำเนินงานที่ใกล้เคียงความเป็นจริงมากที่สุด

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ร้อยละ และค่าเฉลี่ย โดยกำหนดประเด็นการประเมินได้ดังนี้

ค่าเฉลี่ยเป็น 0 หมายถึง ระดับความคิดเห็นที่ไม่แน่ใจ

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 0.1–1.0 หมายถึงระดับความคิดเห็นน้อย

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.1–2.0 หมายถึง ระดับความคิดเห็นปานกลาง

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 2.1–3.0 หมายถึง ระดับความคิดเห็นมาก

โดยในระดับที่ 0–1.0 ผู้วิจัยเห็นว่าเป็นปัญหา จึงต้องเร่งดำเนินการแก้ไขอย่างเร่งด่วน

ผลการวิจัย

จากการวิจัยในครั้งนี้พบว่าข้อมูลเบื้องต้นของผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ เป็นเพศชาย ร้อยละ 75 รองลงมาเป็นเพศหญิง ร้อยละ 25 การศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรี ร้อยละ 100 ผลการวิจัยแบ่งสภาพปัญหาได้เป็นด้านต่าง 4 ด้านสำคัญ ตามแนวทาง PDCA ต่อไปนี้

ด้านการวางแผน

จากการสัมภาษณ์กลุ่มประชากร พบว่า ในการดำเนินโครงการสำรวจความต้องการของชุมชนแม่คำมี อำเภอเมือง จังหวัดแพร่ ขาดการวางแผนที่จะทำให้โครงการมีความต่อเนื่องในระยะยาว ส่งผลต่อการดำเนินงานซึ่งจะเป็นไปในลักษณะที่นักวิจัยเข้าไปทำงานในระยะสั้น แล้วกลับออกจากพื้นที่ จากนั้นไม่ได้กลับไปสานต่อโครงการอื่น ๆ ในปีต่อไปอีก ทำให้ไม่มีการพัฒนาพื้นที่อย่างยั่งยืน และไม่เข้าถึงชุมชนอย่างแท้จริง

‘เราไม่ได้ลงพื้นที่ทุกเดือน และไม่ได้หารือกันอย่างต่อเนื่อง จึงทำให้คิดวางแผนและตัดสินใจไปก่อนแล้วค่อยบอกทีหลัง’

สัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ประสานงาน

‘บางที อยากรให้อาจารย์ติดต่อกับครูในโรงเรียนตั้งแต่เนิ่นๆ เพราะครูแต่ละคนมีงานที่ต้องทำ อาจไม่อยู่ที่โรงเรียน’

‘มหาวิทยาลัยมาลงพื้นที่แบบเร่งด่วน มาเช้า เย็นกลับ ครูกับอาจารย์จึงไม่ทันได้คุยและวางแผนว่าจะทำอะไรต่อไปครั้งหน้า’

สัมภาษณ์กลุ่มของครูในโรงเรียน

ด้านการสนับสนุน

การสัมภาษณ์กลุ่มประชากร พบว่า ในการดำเนินโครงการสำรวจความต้องการของชุมชนแม่คำมี อำเภอเมือง จังหวัดแพร่ ขาดแรงสนับสนุนจากทางมหาวิทยาลัย ที่ให้ความสำคัญในการลงพื้นที่ตรวจสอบเยี่ยมการทำงานของคณะฯน้อยในปี 2557 ซึ่งส่งผลต่อขวัญและกำลังใจ รวมถึงแรงจูงใจในการทำงาน อย่างไรก็ตาม ในปี 2559 ได้มีการปรับวิธีการตรวจสอบเยี่ยมการทำงานของคณะฯ โดยมหาวิทยาลัยจัดให้มีคณะทำงานลงพื้นที่ตรวจสอบเยี่ยมการทำงานของคณะฯ อย่างใกล้ชิด นอกจากนั้น กลุ่มประชากรยังให้ความเห็นในประเด็นหนึ่งที่สำคัญ คือ มหาวิทยาลัยพะเยามีศูนย์สนับสนุนงานด้านวิจัยและบริการวิชาการ เช่น อุทยานวิทยาศาสตร์ ซึ่งน่าจะให้มีส่วนเข้ามาสนับสนุนการทำงานด้านต่าง ๆ ของคณะศิลปศาสตร์ เช่น การพัฒนาโจทย์ในพื้นที่ให้เป็นเชิงพาณิชย์ เป็นต้น

ด้านระยะเวลา

กลุ่มประชากร ให้ความคิดเห็นว่าระยะเวลามีส่วนในการดำเนินงานสำหรับนักวิจัยใหม่ เนื่องจากพื้นที่ในความรับผิดชอบส่วนใหญ่อยู่ไกล ใช้เวลาเดินทางอย่างต่ำ 2 ชั่วโมง หากเดินทางไปกลับ มีผลต่อการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ อีกประการหนึ่งที่สำคัญ คือ ระยะเวลาในการดำเนินโครงการจะสั้น สอดคล้องกับด้านการวางแผนที่จะทำให้การทำงานเป็นไปด้วยความรวดเร็วในระยะสั้น แต่ไม่ยั่งยืน

‘เวลาที่เข้าไปทำงานเร็วมาก เด็กกำลังสนุกกับกิจกรรมต่าง ๆ แต่มหาวิทยาลัยต้องรีบกลับ’

ครูโรงเรียนบ้านวังช้าง (ธีรราชฤทธิ์ รังสฤษฏ์)

ด้านงบประมาณ

กลุ่มประชากรในการวิจัยในครั้งนี้ให้ความเห็นเกี่ยวกับการบริหารจัดการงบประมาณว่า จำนวนงบประมาณที่สนับสนุนต่อโครงการไม่เพียงพอและการจัดการด้านเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการเงินและพัสดุยังมีปัญหาที่ต้องดำเนินการให้เป็นไปตามทิศทางการดำเนินงานและนโยบาย ซึ่งสอดคล้องกับผลวิจัยของอาพันธ์ เดียวตระกูล (2556) ได้สรุปปัญหาพบว่า อาจารย์ เจ้าหน้าที่ ไม่เข้าใจเรื่องการจัดหาด้านเอกสารระเบียบเรื่องงบประมาณและพัสดุ และทำให้งบประมาณไม่เพียงพอ ต้องดำเนินงานภายใต้งบประมาณที่จำกัด ซึ่งกลุ่มผู้วิจัยในครั้งนี้ต้องการให้ระบบการเบิกจ่ายต่าง ๆ ในโครงการเป็นไปด้วยความคล่องตัวและเรียบง่าย

อภิปรายและสรุปผล

จากการวิจัยจะเห็นได้ว่าสภาพปัญหาในการดำเนินโครงการสำรวจความต้องการของชุมชน ได้แก่ ด้านการวางแผนการดำเนินงาน ด้านการสนับสนุน ด้านระยะเวลาในการดำเนินโครงการ และด้านงบประมาณ ซึ่งผลการวิจัยสอดคล้องกับงานวิจัยของประพิศ โบราณมูล (2547) ที่พบว่าสภาพปัญหาในการดำเนินโครงการแบ่งได้เป็นประเด็นคือ งบประมาณ สถานที่ ผู้ปฏิบัติงาน โดยสภาพปัญหาที่พบมากที่สุด คือ การวางแผนการดำเนินงานและบริหารจัดการงบประมาณ และพบน้อยที่สุดในงานวิจัยนี้ คือ ด้านระยะเวลาในการดำเนินโครงการ นอกจากนี้ผลการวิจัยยังสอดคล้องกับไพรัตน์ ชันธแก้ว (2540) ที่พบว่า ปัญหาในการดำเนินงานด้านกิจการนักศึกษา 3 อันดับแรก ได้แก่ ปัญหาด้านงบประมาณ ปัญหาด้านอาคาร สถานที่ วัสดุอุปกรณ์ และปัญหาด้านบุคลากร และ

ผลการวิจัยยังไม่พบประเด็นที่สอดคล้องกับผลการวิจัยของพยอมศรี วรณวนารักษ์ (2543) ที่ว่า สภาพปัญหาที่มีค่าเฉลี่ยสูง คือ การพัฒนาความเชื่อ ความคิด และพฤติกรรมเพื่อเปลี่ยนแปลงระบบการดำเนินโครงการ

เนื่องจากโครงการวิจัยสำรวจความต้องการของชุมชนแม่คำมี เกิดขึ้นจากการประเมินโครงการ 1 คณะ 1 โมเดล พบว่า ชุมชนไม่เห็นประโยชน์ที่จะได้รับ งานวิจัยครั้งนี้ศึกษาสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นจากการสำรวจความต้องการ ผู้วิจัยจึงเสนอแนะว่า สภาพปัญหาที่พบในการดำเนินโครงการสำรวจความต้องการของชุมชนไม่แตกต่างจากงานวิจัยที่ผ่านมา ดังนั้นการแก้ไขประการหนึ่งทำได้ คือ การสร้างการเปลี่ยนแปลงความเชื่อ หรือทัศนคติของคณะทำงานให้มีความสอดคล้องกัน ไม่จำเป็นต้องเหมือนกัน แต่ให้เป็นไปในทิศทางเดียวกันผ่านการประชุม การรายงานความก้าวหน้าต่อผู้บริหาร และผู้บริหารน่าจะมีแนวทางให้ความสำคัญกับโครงการ 1 คณะ 1 โมเดล เช่น ติดตามการทำงานขณะปฏิบัติงาน เป็นต้น

กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณคณะศิลปศาสตร์ที่ให้การสนับสนุนทุนวิจัยในการศึกษานี้ ขอขอบพระคุณ รศ.ดร.ผณินทรา ชีรานนท์ ผู้ให้คำแนะนำเกี่ยวกับการทำวิจัยในครั้งนี้ให้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

เอกสารอ้างอิง

ปราณี ช้วยชัย. (2555). PDCA วงจรคุณภาพ, 1 กันยายน 2559.

<http://www.gotoknow.org/posts/447820>

ทวีศักดิ์ สุทกวาทิน. (2542). การประเมินผลแผนงานโครงการ สภาพปัญหา ความหมาย และกระบวนการ. *วารสารการจัดการภาครัฐและเอกชน*, 8, 69–86.

ประพิศ โบราณมูล. (2547). ปัญหาและแนวทางการแก้ไขการบริหารวิชาการแก่ชุมชนของ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด. วิทยานิพนธ์ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

ประยงค์ จันทร์แดง. (2557). กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนบ้านแม่ใส อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา. ทุนวิจัยรายได้คณะ: มหาวิทยาลัยพะเยา.

- พยอมศรี วรณวนารักษ์. (2543). *สภาพปัญหาและแนวทางการแก้ปัญหาการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดเชียงใหม่*. การค้นคว้าอิสระปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- พิชญ์ณัฐรา งามมีศรี. (2552). *การประเมินโครงการความปลอดภัยด้านอาหารในโรงเรียนของสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา กระทรวงสาธารณสุข*. ปริญญานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ไพรัตน์ ชันธุ์แก้ว. (2540). *การศึกษาการดำเนินงานด้านกิจการนักศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่น*. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ทิศทางและการดำเนินนโยบายมหาวิทยาลัยพะเยา พ.ศ.2558-2561: มหาวิทยาลัยพะเยา. (2557). พะเยา: จังหวัดพะเยา.
- อาพัทธ์ เตียวตระกูล. (2556). *การศึกษาสภาพปัญหา แนวทางการแก้ไข และแนวทางการพัฒนาการจัดการชมรมกีฬาเพื่อพัฒนานิสิตของมหาวิทยาลัยนเรศวร*. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร*; 15: 105-113.